

RAAP-NOTITIE 1420

Plangebied It Blikkelân 9 en 11 te Hallum

Gemeente Ferwerderadiel

**Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend
veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Wonen Noordwest Friesland

Titel: Plangebied It Blikkelân 9 en 11 te Hallum, gemeente Ferwerderadiel;
archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: december 2005

Auteur: dr. J.J. Hekman

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2005\FEBL\N01420-FEBL.doc

Projectcode: FEBL

Projectleider: dr. J.J. Hekman

Projectmedewerker: D. van den Berg

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 14834

Autorisatie: drs. T.J. ten Anscher

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2005

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

Algemeen

- *opdrachtgever*: Wonen Noordwest Friesland
- *aanleiding onderzoek*: nieuwbouw
- *datum uitvoering veldwerk*: 2 december 2005
- *lokale omstandigheden die van invloed zijn geweest op het onderzoek*: het plangebied is deels nog bebouwd.

Locatiegegevens

- *plangebied*: ligt aan It Blikkelân nummer 9 en 11 te Hallum
- *kadastrale gegevens*: Gemeente Hallum, sectie C, perceel 1492, 1729 en 1730.
- *plaats*: Hallum
- *gemeente*: Ferwerderadiel
- *provincie*: Fryslân
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 6A
- *plangebied in gebruik als*: voormalig schoolgebouw/later dorps huis met bestraat voorplein.
- *oppervlakte plangebied*: ca. 0,12 ha
- *centrumcoördinaten (X/Y)*: 181.450/591.050

Onderzoeksvragen

Wat is de bodemopbouw in het plangebied en zijn daarin aanwijzingen aanwezig voor een terp, terpzool of een ander type archeologische nederzetting? Zo ja wat is de omvang, diepte t.o.v. maaiveld, dikte, aard, kwaliteit (gaafheid en conservering) en datering?

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

- *archeologische advies*: volgens de FAMKE (www.fryslan.nl/binfo/chk/inhoud/startchk.htm) is voor de periode Steentijd-Bronstijd geen onderzoek nodig. Voor de periode IJzertijd-Middeleeuwen een waarderend onderzoek op terpen nodig. Het plangebied ligt volgens de FAMKE op de zuidrand van de (vermoedelijk laat-middeleeuwse uitbreiding van de) terp van Hallum.
- *ARCHIS-gegevens (nationaal Archeologisch Informatie Systeem)*:
 - in plangebied: geen
 - in de directe nabijheid (< 300 m): ten noorden van het plangebied ligt een terrein van hoge archeologische waarde (monumentnummer 9277). Dit is de oude dorpskern en terp van Hallum (daterend uit de periode Romeinse tijd t/m Late Middeleeuwen). Ten noorden van het plangebied staat de laat-middeleeuwse NH kerk van Hallum (ARCHIS-waarnemingsnummer 30424)
- *bekende archeologische gegevens uit andere bronnen*: ten oosten van het plangebied ligt een recent onderzocht plangebied (Hekman 2005); ten noordoosten van het plangebied ligt een onderzocht terrein (ARCHIS-waarnemingsnummer 57074) waar terpresten en archeologische indicatoren uit de Romeinse tijd t/m Late Middeleeuwen zijn aangetroffen (Bakker, 2003). Voor een overzicht van de middeleeuwse (bouw)geschiedenis van Hallum: zie Van den Berg (1981: 145-218).

Historische gegevens

- *historische kaarten*: volgens de Kadastrale Minuut uit circa 1832 ligt het plangebied direct achter de bebouwing aan de zuidkant van Hallum en was het plangebied niet bebouwd.

Bodemkundige gegevens

- *bodem volgens bodemkaart*: niet gekarteerd; bebouwde kom (Stiboka, 1981).

3 Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen*: min of meer regelmatig verdeeld over het plangebied (zie figuur 1).
- *gebruikt boormateriaal*: een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm.
- *totaal aantal boringen*: 8
- *minimaal geboorde diepte*: 1, 5 m -Mv
- *maximaal geboorde diepte*: 2,5 m -Mv

- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: meetlinten

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogeen-tisch)*: de laagopvolging in het plangebied is van boven naar beneden als volgt. De top laag bestaat in de boringen 1 t/m 6 uit een circa 0,1 tot 0,5 m dikke laag van zand (donkergrijsbruin, matig fijn, licht humeus) met (sub)recent puin: voornamelijk rode en gele baksteenfragmenten, houtskoolspikkels en mortelfragmenten. Deze laag is een ophogingslaag. Daaronder (en in de boringen 7 en 8 vanaf maaiveld) ligt een circa 0,15 tot 1,25 m dikke laag klei (grijze tot lichtbruingrijze, matig stevige, zwak humeuze klei, soms met zand- of kleibrokken) met enkele (sub)recente harde, rode baksteenspikkels en houtskoolspikkels. Dit is geïnterpreteerd als een (oude) bouwvoor. Boring 8 kon wegens de aanwezigheid van ondoordringbaar puin niet dieper worden gezet dan tot circa 0,8 m -Mv in de verstoorde laag. Hieronder liggen de natuurlijke kwelderafzettingen (matig stevige tot matig slappe, lichtblauwgrijze tot grijze klei met zandlaagjes).
- *Archeologische indicatoren in boringen*: de aangetroffen baksteen-, mortel- en houtskoolspikkels zijn (sub)recent en niet geïnterpreteerd als archeologisch relevante indicatoren.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De bodemopbouw in het plangebied bestaat uit een opgebrachte laag op een bouwvoor/verstoorde laag op natuurlijke kwelderafzettingen. Er zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van terplagen of een terpzool, noch zijn relevante archeologische indicatoren in de boringen waargenomen. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een (grotere) archeologische nederzetting in het plangebied.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het booronderzoek wordt voor het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.

- *contactpersoon overheid*: dr. G.L. de Langen, provinciaal archeoloog provincie Fryslân (tel. 058-2925487).
- *contactpersoon RAAP*: dr. J.J. Hekman, projectleider (0512-589140).

Literatuur

- Bakker, A.M.**, 2003. Plangebied Hallum-Mouneborren 4, gemeente Ferwerderadiel; een inventariserend archeologisch onderzoek. *RAAP-notitie* 469. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Berg, H.M. van den**, 1991. *Noordelijk Oostergo, Ferwerderadeel. De Nederlandse Monumenten van Geschiedenis en kunst*. SDU, 's-Gravenhage.
- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Hekman, J.J.**, 2005. Plangebied koopcentrum Jousma te Hallum, gemeente Ferwerderadiel; archeologisch vooronderzoek: een waarderend onderzoek. *RAAP-notitie* 1296. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Stiboka**, 1981. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 2 West (gedeeltelijk) Schiermonnikoog - 6 West Leeuwarden*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Overzicht van figuren en tabellen

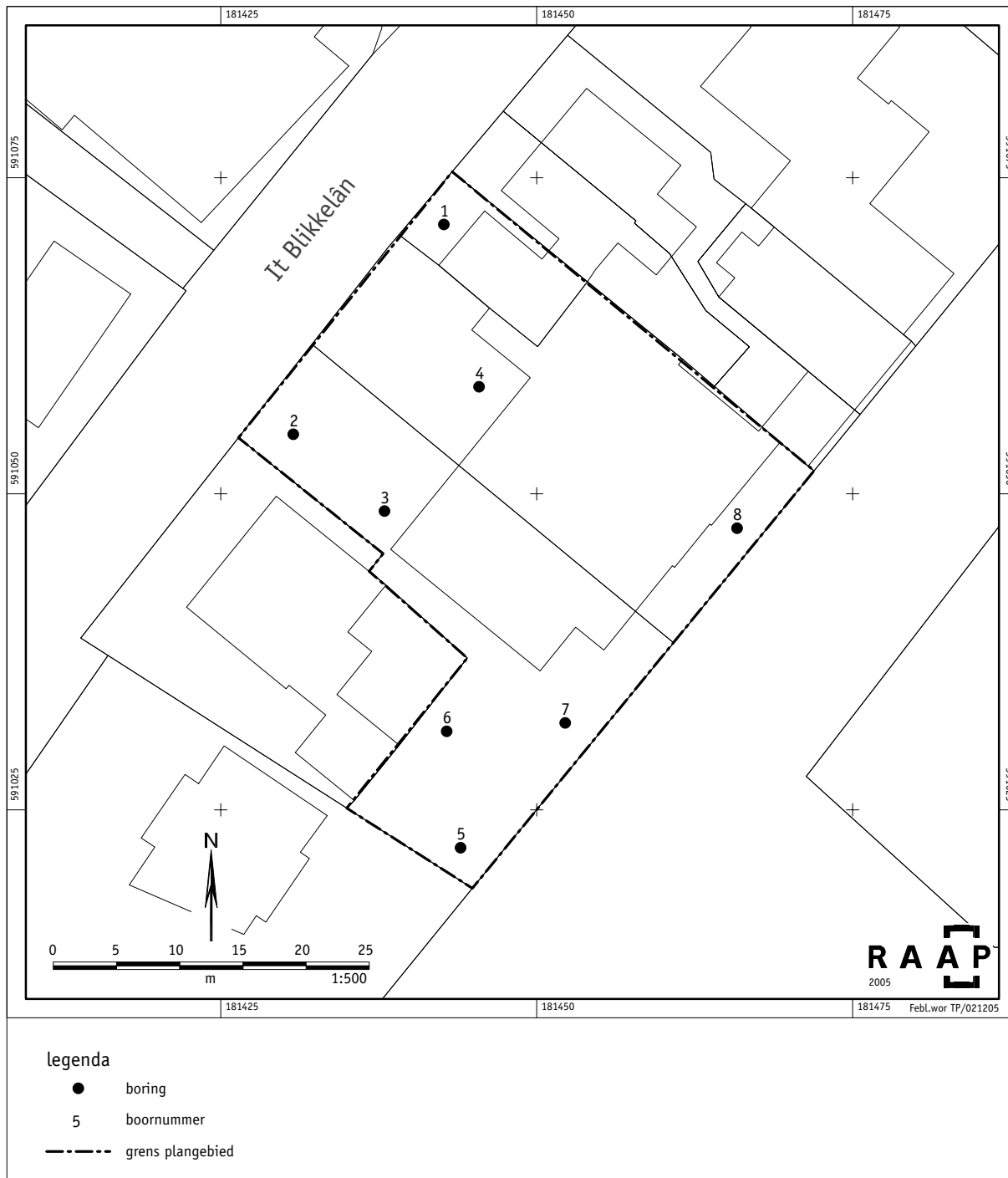
Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

boring: FEBL-1

beschrijver: JJH/DOB, datum: 2-12-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: HALLUM, opdrachtgever: WONEN NW FRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

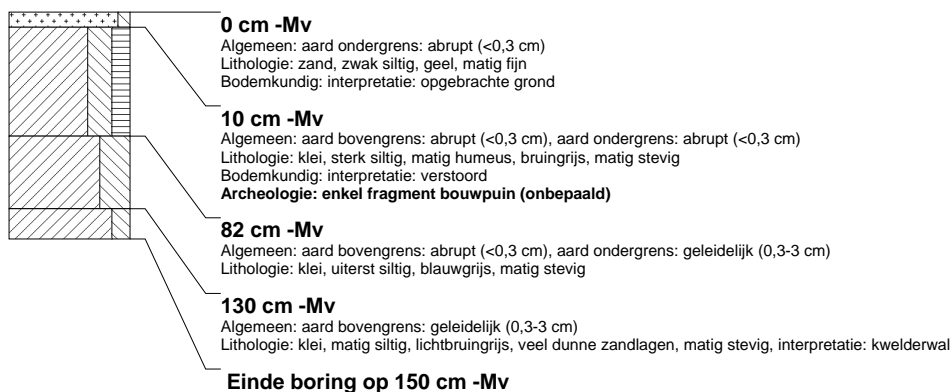
boring: FEBL-2

beschrijver: JJH/DOB, datum: 2-12-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: HALLUM, opdrachtgever: WONEN NW FRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

boring: FEBL-3

beschrijver: JJH/DOB, datum: 2-12-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: HALLUM, opdrachtgever: WONEN NW FRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

boring: FEBL-4

beschrijver: JJH/DOB, datum: 2-12-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: HALLUM, opdrachtgever: WONEN NW FRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

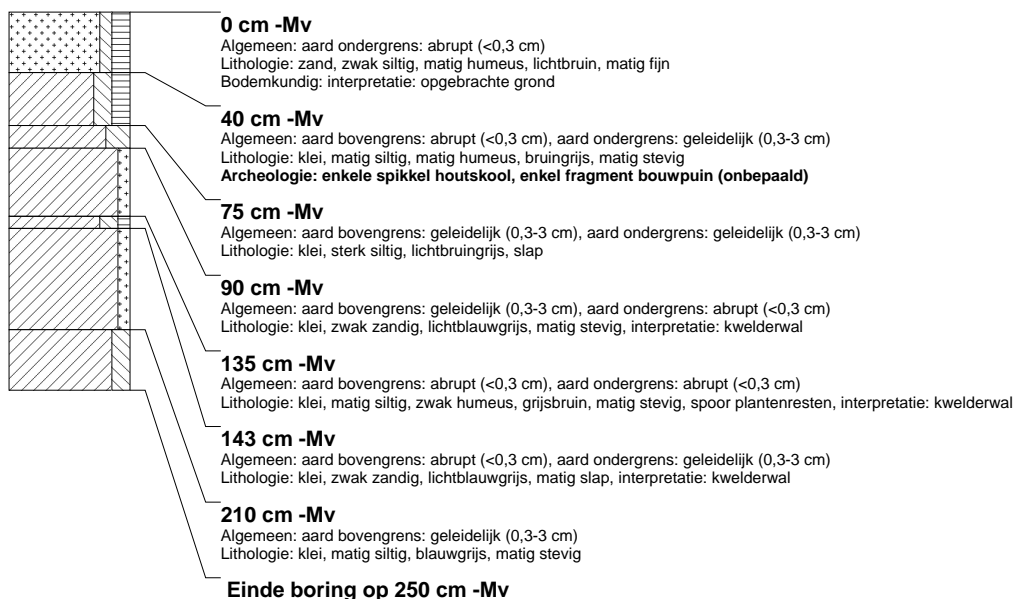
boring: FEBL-5

beschrijver: JJH/DOB, datum: 2-12-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: HALLUM, opdrachtgever: WONEN NW FRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

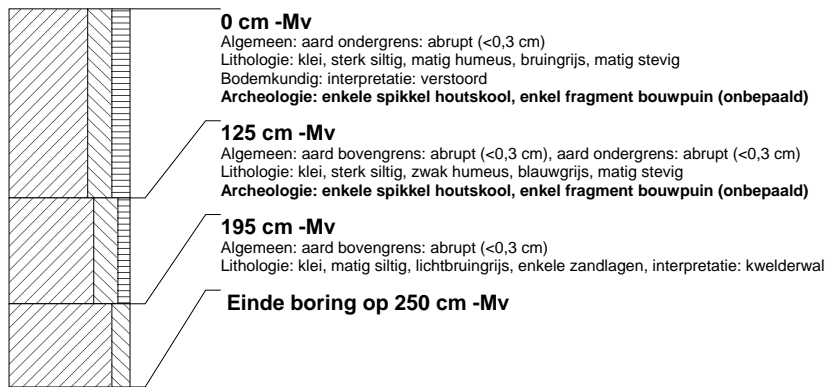
boring: FEBL-6

beschrijver: JJH/DOB, datum: 2-12-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: HALLUM, opdrachtgever: WONEN NW FRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

boring: FEBL-7

beschrijver: JJH/DOB, datum: 2-12-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: HALLUM, opdrachtgever: WONEN NW FRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

boring: FEBL-8

beschrijver: JJH/DOB, datum: 2-12-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: HALLUM, opdrachtgever: WONEN NW FRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

